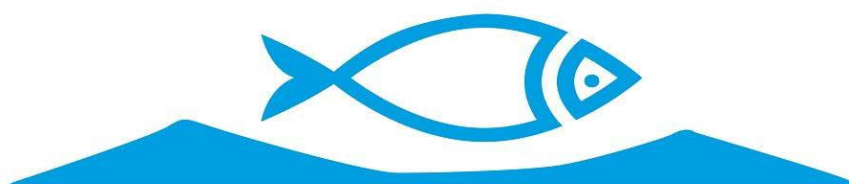

Hanke on osittain Euroopan
meri- ja kalatalousrahaston
rahoittama (EMKR)

AMMATTIKALASTAJAKSI LAPPIIN • SODANKYLÄ

KALASTAJANPOLKU

UUSIEN KALASTAJIEN SAAMINEN SODANKYLÄÄN

LOPPURAPORTTI

31.12.2020

Sodankylä
Lapin tähtikunta

TIIVISTELMÄ

Sodankylässä aloitettiin keväällä 2016 toimet kaupallisen kalastuksen jatkuvuuden turvaamiseksi. Kalastajien määrä väheni ikääntymisen myötä. Lokan ja Porttipahdan kaupallinen kalastus oli vaarassa päättyä 5-10 vuoden kuluttua, mikäli uusia kalastajia ei saataisi eläköityvien tilalle. Kotimaisen luonnonkalan kysyntä on hyvä, kalatalouselinkeinoissa nähtiin toimeentulon mahdollisuus.

Uusien kalastajien rekrytoimisen edellytykset Sodankylässä -selvityshanke toteutettiin keväällä 2016. Rekrytointitoiminnan valmisteluun osallistuivat kalastajat, Sodankylän kunnan kehittämisspalvelut, Lapin kalatalouden toimintaryhmä, ammattiopistot Livia (Parainen) ja Lappia (Kemi), Saamelaisalueen koulutuskeskus ja Lapin TE-toimisto. Selvityshankkeen hyvien tulosten perusteella päätettiin hakea rahoitusta varsinaiseen rekrytointihankkeeseen.

KALASTAJANPOLKU – Uusien kalastajien saaminen Sodankylään -hanketta hallinnoi Sodankylän kunta. Hankkeen päätavoitteet olivat 1) kalastuselinkeinojen jatkuvuuden turvaaminen Sodankylässä, 2) kalastuselinkeinojen kehittäminen parantaen uusien ja nykyisten kalastajien ammatillista osaamista sekä saaliin arvoa lisääviä toimintamenetelmiä, 3) rekrytointitoiminnan kehittäminen.

Kalastajanpolun tavoitteena oli mahdollistaa kaupallisesta kalastuksesta kiinnostuneille henkilöille mahdollisimman joustava aloitus Sodankylän järvillä. Uudet henkilöt opettelivat ohjaajien kanssa kaupallista kalastusta ja saivat valmiudet itsenäiseen yritystoimintaan kalastuselinkeinojen parissa. Koulutukset toteutettiin Sodankylän Lokan tekojärvellä, Lokan luonnonvara osuuskunnan kokeneet kalastajat vastasivat rekrytoinnin toteutuksesta, suunnittelusta ja työnohjauksesta.

Kalastajanpolku-hankkeen kalastusharjoitteluun osallistui seitsemän henkilöä, hankkeen alkaessa tavoitteena oli saada mukaan viisi harjoittelijaa. Hankeen myötävaikutuksella Sodankylän Lokan ja Porttipahdan kalastusalueella on vuosina 2018-2020 aloittanut **kaksitoista** uutta kalastajaa, joista kahdeksan vakituista ja neljä sivutoimista.

Kalastajanpolku-hankkeen tavoitteet toteutuivat hyvin aktiivisen kalastajayhteisön ansiosta. Kalastajia oli Lokan ja Porttipahdan alueella lähtötilanteessa 16 henkeä, ja hankkeen päättyessä 27 henkeä. Kokemukset toiminnasta ja rekrytointimalli ovat sovellettavissa hyvänä käytäntönä muille alueille.

Kalastajanpolku toteutettiin ajanjaksolla 1.7.2017 – 31.12.2020. Harjoittelutunteja sisältyi hankkeeseen viidelle uudelle henkilölle laskettuna yhteensä 1600 tuntia, kalastuspäiviksi muunnettuna 200 päivää, joista toteutui 1427 tuntia eli 178 päivää. *(Tunnit jaettu laskennallisesti 8 h työpäivinä.)*

Hankesuunnitelman mukainen kokonaiskustannus oli 51.880 euroa. Toteutuneet kustannukset olivat 36.740,25 euroa. Lapin ELY-keskus myönsi Sodankylän kunnalle 90 % tukirahoituksen Lapin kalatalouden toimintaryhmän rahoituskiintiöstä, Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) Suomen toimintaohjelmasta 2014-2020.

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	2
HANKKEEN TIEDOT	4
HANKKEEN TAUSTA	4
HANKKEEN TOIMET	6
AIKATAULU	6
RESURSSIT JA RAHOITUS	7
KALASTAJANPOLUN TOIMENPITEET.....	8
Uusien kalastajien rekrytointi.....	8
Kalastusharjoittelun aikataulu.....	8
Harjoittelun toimenpiteet hankesuunnitelmassa	9
Kaupallisen kalastuksen ja yrittäjyyden aloittaminen	9
Harjoittelujen toteutuminen ja sisältö	9
TIEDOTTAMINEN	10
TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU.....	11
Kalastajanpolun 12 uutta kalastajaa.....	11
Kokemusta ja oppia rekrytoinnista.....	12
Kalastajayhteisön merkitys ja ohjaajan rooli.....	12
JATKOTOIMENPITEET	13
HANKKEEN KUSTANNUKSET	15

HANKKEEN TIEDOT

Hankkeen nimi	KALASTAJANPOLKU – Uusien kalastajien saaminen Sodankylään
Hankenumero	50448
Toteutusaika	1.7.2017 – 31.12.2020
Hakija	Sodankylän kunta
Tukipäätös	Lapin ELY-keskus, kalatalouspalvelut 25.8.2017
Ohjelma	Euroopan meri- ja kalatalousrahasto, Suomen toimintaohjelma 2014-2020
Toimenpide	Lapin kalatalouden toimintaryhmän hankkeet (artikla 63)
Hankkeen kustannukset	Toteutuneet kustannukset 36.740 € Kokonaiskustannukset tukihakemuksessa 51.880 €
Rahoitus	EMKR hanketuki 90 %, Sodankylän kunta 10 %
Hakijan yhteystiedot	Sodankylän kunta Jäämerentie 1, 99600 SODANKYLÄ kirjaamo@sodankyla.fi https://sodankyla.fi
Hankkeen www-sivu	https://businesslappi.fi/blog/hanke-artikkeli/kalastajanpolku-hanke/
Hankkeen yhteyshenkilöt	Jukka Lokka, kehittämisjohtaja Marja-Leena Heikkilä, kehittämisassistentti Marjaana Aarnio, biotalouskoordinaattori (-31.12.2018)
Hankkeen toteutus	Lokan Luonnonvara osuuskunta Yrjö Lokka, puheenjohtaja Risto Pyhäjärvi, työnohjaaja Sodankylän Lokan kaupalliset kalastajat, kalastusharjoittelun opastus

HANKKEEN TAUSTA

Kaupallisen kalastuksen merkitys kasvoi Sodankylässä 1980-luvulla, kun ammattimainen pyynti lisääntyi Lokan ja Porttipahdan tekojärvillä ja sen myötä kalajalosteiden valmistus paikkakunnalla. Vuosikymmenten kuluessa ammattikalastajat ikääntyvät, eikä alalle tullut enää 2000-luvulla uusia yrittäjiä. Toiminnan kehittäminen pysähtyi, tärkeintä oli saada riittävä määrä saalista myyntiin.

Sodankylässä kaupallista kalastusta on pääasiassa Lokan ja Porttipahdan tekojärvillä sekä Unarijärvellä. Unarin kalastaja markkinoi ja kuljettaa kalat itse. Siltaharjun kalasatama Porttipahdalla sijaitsee valtatie 4:n läheisyydessä, josta kalat lastataan kuljetuksiin. Lokan kalasatamasta matkaa Sodankylän keskusta on 90 kilometriä, saaliit kuljetetaan kalastajaosuuskunnan kylmäkuljetusautolla Sodankylään jatkokuljetuksiin.

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Lokassa toimii kalastajayhteisön v. 1997 perustama osuuskunta, joka vastaa Lokan kalasatamassa sijaitsevan kala-alan laitoksen toiminnasta, kalan myynnistä ja kuljetuksista. Osuuskunta on mahdollistanut elinkeinon kannattavuuden syrjäisellä alueella. Kalastajien määrän ja kokonaissaaliin väheneminen vaikutti uhkaavalta. Uusia kalastajia tarvittiin kalastuselinkeinojen jatkuvuuden turvaamiseksi ja tuotannon volyymin kasvattamiseksi: vain suurilla kalamäärillä voidaan kilpailla markkinoilla ja saada logistiikka kannattavaksi.

Vuonna 2015 oltiin tilanteessa, jossa Lokan ja Porttipahdan kaupallinen kalastus oli vaarassa päättyä 5-10 vuoden kuluttua, mikäli uusia kalastajia ei saataisi eläköityvien tilalle. Kotimaisen kalan menekki oli kuitenkin hyvä ja jopa kasvussa. Lokan kalastajat esittivät huolensa elinkeinon tulevaisuudesta Sodankylän kunnan kehittämispalveluille, ja kunta aloitti kalastajien kanssa toimet ammattikalastuksen edistämiseksi.

Keväällä 2016 aloitettiin toimet kaupallisen kalastuksen jatkuvuuden turvaamiseksi. Sodankylän kunta haki rahoitusta *Uusien kalastajien rekrytoimisen edellytykset Sodankylässä* -selvityshankkeelle. Rekrytoinnin suunnittelu toteutettiin yhdessä Lokan luonnonvara osuuskunnan kanssa. Osuuskunnalla on yli 20 vuoden kokemus kaupallisesta sisävesikalastuksesta ja toimiva myyntiorganisaatio, mikä helpottaa merkittävästi uutta yrittäjää kalastuksen aloittamisessa.

Avaintekijä rekrytoinnin suunnittelussa oli yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja heidän kokemusten kuuleminen. Rekrytointitoiminnan valmisteluun osallistuivat kaupalliset kalastajat, Lapin kalatalouden toimintaryhmä, Sodankylän kunnan kehittämispalvelut, ammattiopistot Livia ja Lappia, Saamelaisalueen koulutuskeskus sekä Lapin TE-toimisto.

Sodankylän kunta informoi maa- ja metsätalousministeriön elinkeinokalatalousyksikköä kalastajien rekrytointihankkeen valmistelusta, ja MMM ilmaisi myönteisen suhtautumisensa hankkeeseen. Kaupallisten kalastajien ikääntyminen ja yrittäjien määrän väheneminen on koko Suomea koskeva ongelma.

Selvityshankkeen tiedotuskampanjan avulla etsittiin Sodankylän tekojärville kalastajiksi haluavia yrittäjiä koko maan alueelta keväällä 2016. Asiasta tiedotettiin valtakunnallisesti mediassa ja alan lehdissä. Rekrytointikampanjan infotilaisuudet järjestettiin kalatalouden oppilaitosten kanssa Asikkalassa, Savonlinnassa ja Paraisilla. Kemin ammattiopisto Lappia ja Saamelaisalueen koulutuskeskus järjestivät opiskelijoille opintomatkan tutustumaan Lokan kalastajien toimintaan.

Uusien kalastajien rekrytoinnin edellytykset -hankkeessa kartoitettiin millä keinoin uusia kalastajia saataisiin Sodankylään. Mitä olivat ne asiat, jotka mahdollistivat tai olivat esteenä kaupallisen kalastuksen aloittamiselle? Millaista osaamista, koulutusta ja resursseja työnhajukseen tarvittiin? Suurimmaksi käytännön esteeksi kalastuksen aloittamiselle todettiin nopeasti vakituisten asuntojen puute Lokan kylässä.

Kiinnostus kaupalliseen kalastukseen Sodankylässä ylitti odotukset. Selvityksen aikana yhteydenottoja tuli yli kolmekymmentä, ja Lokan kalastukseen kävi tutustumassa kesän aikana useita henkilöitä. Selvityshankkeen tulosten perusteella päätettiin hakea rahoitusta varsinaiseen rekrytointihankkeeseen.

KALASTAJANPOLKU – uusien kalastajien saaminen Sodankylään rekrytointihanke oli tarkoitus käynnistää välittömästi selvityshankkeen jälkeen kesällä 2016, jolloin harjoitteluun olisi osallistunut kevään aikana

Hanke on osittain Euroopan
meri- ja kalatalousrahaston
rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

tavoitettuja henkilöitä. Tukea haettiin ELY-keskukselta EMKR toimenpiteestä: Kestävä kalastus, osaaminen ja vuoropuhelu. Hankkeen tavoitteena on EU:n asetuksen 508/2014 artiklan 29 mukaisesti edistää ammatillista koulutusta, elinikäistä oppimista, innovatiivisten käytäntöjen levittämistä ja erityisesti yrittämiseen liittyvien uusien ammatillisten taitojen hankintaa.

Tulkintavaikeuksien vuoksi tukipäätös viivästyi, viimein keskustelun tuloksena hankehakemus peruttiin ja tukea haettiin Lapin kalatalouden toimintaryhmän rahoituskiintiöstä kesällä 2017. Hankkeen tavoitteita ja kustannusarviota karsittiin puoleen. Uudessa hakemuksessa hankkeen toteutusaika olisi alkanut 1.7.2017. Tukipäätös saatiin elokuun lopussa. Paras kalastuskausi hiljenee syyskesällä, joten hankkeen toiminta päätettiin aloittaa kesäkaudella 2018, koska uusien kalastajien on helpointa aloittaa avovesipyyntillä.

Hankkeen aloituksen viivästyessä kaksi vuotta, useimmat selvityshankkeen aikana tavoitetut henkilöt olivat jo muuttaneet suunnitelmiaan. Kalastajanpolku aloitettiin uudelleen tavoitellen tiedotuksen ja uutisoinnin avulla kaupallisesta kalastuksesta kiinnostuneita henkilöitä. Yllättäen viivästyksen aikana oli saatu myös uusia yhteydenottoja henkilöiltä, jotka olivat huomioineet aiemman uutisoinnin ja suunnittelivat vakavasti kalastuksen aloittamista.

Kalastusharjoittelujen alkaessa kesällä 2018 todettiin, että mukaan oli lähdössä reipas joukko uusia kalastajia. Harjoittelut oli suunniteltu toteutettavan 1,5 vuoden aikana, jolloin kalastusvuosi tulisi tutuksi. Toiminnan käynnistyessä todettiin hyvin nopeasti, ettei harjoittelua voinut toteuttaa ohjaajan laatimassa aikataulussa, vaan kalastusharjoittelut tuli suunnitella joustavasti uusien henkilöiden aikataulut huomioiden. Lähes kaikki kävivät harjoittelussa oman työn tai koulutuksen ohessa, vapaa-ajallaan.

Kalastajanpolku-hankkeen tavoitteina oli kalastuselinkeinon jatkuvuuden turvaaminen Sodankylässä, kalastuselinkeinon kehittäminen parantaen kalastajien ammatillista osaamista ja saaliin arvoa lisääviä toimintamenetelmiä, sekä rekrytointitoiminnan kehittäminen. Realistinen tavoite oli, mikäli hankkeen koulutukseen osallistuisi viisi henkilöä, heistä 1-2 jäisi Sodankylään kalastajaksi. Päätavoitteena oli kehittää hankkeen aikana toimintamalli, jonka avulla uusia kalastajia saataisiin rekrytoitua tulevaisuudessakin ja kaupallinen kalastus pysyisi elinvoimaisena.

HANKKEEN TOIMET

AIKATAULU

Kalastajanpolku suunniteltiin toteutettavan tiiviisti 1,5 vuoden jaksolla 1.7.2017 – 31.12.2018. Hankkeen aloituksen viivästyessä ja käytännön osoittaessa, että uudet kalastajat saapuisivat pitemmällä aikajänteellä, toteutusajalle haettiin kahdesti jatkoaikaa 31.12.2020 saakka.

Kalastajanpolun koulutukset toteutettiin 2,5 vuoden aikana, joustuen harjoittelun ajankohdissa sen mukaisesti miten uudet henkilöt pääsivät osallistumaan oman työnsä tai opiskelun lomassa. Osa uusista kalastajista tuli muualta Suomesta, kalastusharjoittelun aikana he valmistelivat muuttoa Sodankylään.

Hanke on osittain Euroopan
meri- ja kalatalousrahaston
rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Aikataulua pidennettiin myös siksi, että uusilla kalastajilla on oltava aikaa tutustua kalastajan työhön, harjoitella kalastusta eri vuodenaikoina ja saada varmuutta työskentelyyn erilaisissa olosuhteissa ennen kuin he tekevät päätöksen kaupallisen kalastuksen aloittamisesta.

RESURSSIT JA RAHOITUS

Henkilöresurssit Sodankylän kunta:

Jukka Lokka, kehittämisjohtaja	Hankkeen yhteyshenkilö, kehittämistoimien suunnittelu
Marja-Leena Heikkilä, kehittämisassistentti	Hankkeen hallinnointi, toteutuksen yhteyshenkilö
Tuija Salminen, taloussihteeri	Hankkeen kirjanpito
Marjaana Aarnio, biotalouskoordinaattori	Hankkeen käynnistäminen, tiedotus, verkostoyhteydenpito (työsuhde päättynyt 31.12.2018)

Sodankylän kunnan kehittämispalvelut ovat laatineet ja tarkastaneet hankkeen hakemukset, jatkoajan hakemukset, hankkeen kustannusten toteutumisen ja raportoinnin.

Seurantaryhmä: Hankkeelle nimettiin seurantaryhmä, jonka tarkoitus oli seurata hankkeen toteutumista ja valita hakemusten perusteella Kalastajanpolku-harjoitteluun otettavat henkilöt. Harjoitteluun oli tulossa ja otettiin mukaan vakavasti kaupallisesta kalastuksesta kiinnostuneita henkilöitä, joten valintaa ei jouduttu tekemään. Seurantaryhmä piti hankkeen aloituskokouksen, muita kokouksia ei ole pidetty.

Hankkeen toteutussopimus: Sodankylän kunta laati toteutussopimuksen Lokan luonnonvara osuuskunnan kanssa, johon sisältyi suunnitelman mukaisesti Kalastajanpolku-hankkeen työnohjaus, toiminnan suunnittelu ja harjoittelijoiden opastaminen käytännön tehtävissä ostopalveluna. Osuuskunta laati hankeraporttien sisällön.

Henkilöresurssit Lokan luonnonvara osuuskunta:

Yrjö Lokka, hallituksen puheenjohtaja	Vastuuhenkilö, hankkeen toteutussopimus kunnan kanssa
Risto Pyhäjärvi, ohjaaja	Vastuuhenkilö, yhteyshenkilö, harjoittelujen suunnittelu ja valvonta, omavalvonnan, markkinoinnin ja logistiikan opastaminen
Kaupalliset kalastajat 8 henkeä	Kalastusalueen tutuksi tekeminen uusille kalastajille, työn opastus kalastuksessa ja kalankäsittelyssä

Toimitilat ja välineet: Harjoittelu keskittyi Lokan kalastusalueeseen. Satamassa sijaitsee kunnan omistama kalahalli, jonka toiminnasta vastaa Lokan Luonnonvara osuuskunta. Kalahalli on EU-hyväksytty kala-alan laitos. Harjoittelijat tutustuvat toimintaan kokeneiden kalastajien matkassa ja harjoittelun aikana käytössä olivat kalastajien omat veneet, moottorikelkat, työvälineet ja pyydykset. Uudet kalastajat hankkivat omaa välineistöä ja rekisteröityivät kaupalliseksi kalastajaksi harjoittelun aikana.

Rahoitus: Hankkeen toteutusaikana Lokan luonnonvara osuuskunta teki hankkeen työt toteutussopimuksen mukaisesti omalla kustannuksella ja laskutti jälkikäteen Sodankylän kuntaa työaikakirjanpidon mukaisesti. Kunta kustansi työsuhteessa olleen projektipäällikön palkkakulut ja muut kustannukset hankkeessa. Sodankylän kunnalle oli myönnetty 90 % EMKR tukirahoitus hankkeeseen.

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

KALASTAJANPOLUN TOIMENPITEET

Uusien kalastajien rekrytointi

Hankkeen alkaessa mukaan oli ilmoittautunut kaksi henkilöä, jotka osallistuisivat kalastusharjoitteluun. Tiedotusta rekrytoinnista jatkettiin, ja toiminnan alkaessa kesällä 2018 mukana oli jo neljä henkilöä. Parhaiten kalastajaksi aikovia henkilöitä tavoitettiin valtakunnallisten uutiskanavien ja maakuntamedian uutisoinnin avulla (YLE Rovaniemi, Lapin Kansa, Maaseudun Tulevaisuus).

Kalastajanpolku-harjoittelusta kiinnostuneille oli laadittu hakemuslomake. Mikäli hakijoita olisi ollut enemmän kuin harjoitteluun voitiin ottaa, hankkeen seurantaryhmä olisi valinnut koulutukseen osallistuvat. Yhteydenottoja saatiin vakavasti kalastuksesta kiinnostuneilta henkilöiltä siinä määrin, että harjoittelupaikat täyttyivät ja tiedotusta rekrytoinnista hiljennettiin harjoittelujen alkaessa.

Kalastajanpolku oli mitoitettu viiden uuden henkilön kouluttamiseen. Osa uusista kalastajista pystyi osallistumaan harjoitteluun vain osittain, mikä mahdollisti koulutustuntien käyttämisen useammalle henkilölle. Kalastajanpolku-harjoitteluun osallistui seitsemän henkilöä.

Kalastusharjoittelun aikataulu

Harjoittelun aikataulu laadittiin alussa hanketoteuttajien toimesta tiiviille jaksolle. Hyvin pian todettiin aikataulun haasteet, harjoittelut eivät toteutuisi yhden kalastusvuoden aikana.

Alla olevassa kaaviossa on kuvattu, miten harjoittelut jaksottuivat kolmelle vuodelle. Ylhäällä on kuukaudet pareittain ja vasemmalla pystyrivillä harjoittelijat K1, K2... jne. Ruutuihin on merkitty harjoittelupäivien määrä kullakin jaksolla.

	v. 2018						v. 2019						v. 2020											
	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12						
K1			5	2		1	1		3	1		5			10	9								
K2			4						8			11		4	5	5	6							
K3			4	1		2								3	10	5								
K4			1	3		2								3	10	4								
K5									11	3		11			1	8								
K6									3	2		5												
K7														3	3	6	3	1						
			14	6		5	1		17	14		32		13	39	37	9	1						
	Harjoittelupäiviä yhteensä:						25						64						99					

Kalastajanpolun koulutukset toteutuivat 2,5 vuoden aikana, joutaen harjoittelun ajankohdissa sen mukaisesti miten uudet henkilöt pääsivät osallistumaan oman työnsä tai opiskelun lomassa. Osa uusista kalastajista tuli muualta Suomesta, kalastusharjoittelun aikana he valmistelivat muuttoa Sodankylään.

Uusilla kalastajilla on oltava aikaa tutustua kalastajan työhön, harjoitella kalastusta eri vuodenaikoina ja saada varmuutta työskentelyyn erilaisissa olosuhteissa ennen kuin he tekevät päätöksen kaupallisen kalastuksen aloittamisesta.

Harjoittelun toimenpiteet hankesuunnitelmassa

Liitteenä on hankesuunnitelmassa kuvattu harjoittelun sisältö (Liite 1, Työharjoittelu ja teoriaosuudet). Huomioitavaa on, että rekrytointia lähdettiin toteuttamaan ensimmäistä kertaa. Hankesuunnitelmaan arvioitiin käytännön työssä tarvittavat tärkeimmät asiat ja harjoittelupäivien määrä, jona aikana minimissään voitiin opastaa eri kalastusmenetelmät ja eri kalalajien käsittely.

Kaupallisen kalastuksen ja yrittäjyyden aloittaminen

Uudet henkilöt aloittavat kaupallisen kalastuksen eri lähtökohdista. Joillakin on jo aiempaa kokemusta yrittäjyydestä tai toimivat yrittäjänä, toiset aloittavat uutena yrittäjänä. On välttämätöntä huomioida, että he saavat tarvitsemaansa neuvontaa niin yrittäjyyden kuin kaupallisen kalastuksen aloittamisessa.

Kaupallisen kalastuksen aloittamiseen liittyvässä paperityössä kukin uusi kalastaja sai henkilökohtaista ohjausta Lapin kalatalouden toimintaryhmältä. Kalatalouden toimintaryhmän asiantuntijan rooli uusien kalastajien neuvonnassa on ollut erittäin tärkeä.

Yrittäjyyden aloittamiseen uudet henkilöt ovat saaneet tarpeen mukaan neuvoa Lapin TE-palveluilta. Hankesuunnitelmassa varauduttiin yhteisen yrittäjyyskoulutuksen järjestämiseen TE-palvelujen kanssa, johon ei kuitenkaan tällä kertaa ollut tarvetta.

Harjoittelujen toteutuminen ja sisältö

Kalastukseen, kalan käsittelyyn ja markkinointiin liittyvät koulutukset ja harjoittelut toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti, kuten liitteenä olevasta koulutusaihe- ja kalastajakohtaisesta taulukosta käy ilmi. (Liite 2).

Kalastajat voivat erikoistua tiettyihin pyyntimenetelmiin, kalalajeihin tai sesonkeihin. Harjoittelussa pyrittiin siihen, että kaikilla oli mahdollisuus tutustua eri menetelmiin. Niiltä osin kuin harjoittelija ei ehtinyt Kalastajanpolun aikana tutustua johonkin pyyntimenetelmään tai työvaiheeseen, heillä on mahdollisuus opetella se myöhemmin.

Hanke on osittain Euroopan
meri- ja kalatalousrahaston
rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Koronaviruksen vuonna 2020 aiheuttaman tilanteen vuoksi hankkeessa toteuttamatta jäivät pyydysten korjaaminen ja huolto sekä ensiapu- ja vesipelastuskurssi, jotka oli tarkoitus järjestää ryhmäkoulutuksena. Uudet henkilöt aloittivat harjoittelun eri aikaisesti ja vasta hankkeen viimeisenä harjoitteluvuonna rekrytoitavat olisivat olleet pääosin koolla.

TIEDOTTAMINEN

Hankkeen kotisivu

- Sodankylän kunnan elinkeino- ja kehittämispalvelut
<https://businesslappi.fi/hanke-artikkeli/kalastajanpolku-hanke/>

Kalatalousverkostot

- Lapin kalatalouden toimintaryhmän aktivaattori on mukana valtakunnallisissa ja kansainvälisissä kalatalousverkostoissa, joille hän on tiedottanut Kalastajanpolku-rekrytointihankkeesta
- Kalatalouden koulutus- ja rekrytointihankepäivät 5.-6.4.2018, Pasila, Helsinki
Järjestäjä Meri- ja kalatalousverkosto EMKR Suomen toimintaohjelma
KALASTAJANPOLKU-hankkeen esittely Itämeren maiden kalataloustoimijoille

Opetusvideot Inari-Sodankylä yhteistyönä

- Ammattina kalastus Pohjois-Lapissa – Opetusvideot Pohjois-Lapin kaupallisen kalastuksen eri menetelmistä ja kalankäsittelystä, toteuttaja Saamelaisalueen koulutuskeskus (Opetusvideot julkaistu YouTube-kanavalla Inarin ja Lokan kalastuksesta)

Lehtiartikkelit ja verkkomedia

- **YLE Uutiset** 26.4.2017 verkkojulkaisu: Tommi Jyly jätti Saaristomeren ja muutti Lokkaan kalastajaksi, Lapin tekoaltille etsitään koko ajan uusia kalastajia nykyisten ikääntyessä <https://yle.fi/uutiset/3-9582050> (ennakkojuttu rekrytoinnista)
- **KALASTAJA** ammattilehti, huhtikuu 2018 Nro 2, sivu 8 (artikkelin ohessa Kalastajanpolku-hankkeen mainos) Arktisen alueen nuoret kalastajat
- **YLE Uutiset** 16.6.2018 verkkojulkaisu: Ammattikalastaja on koko elämänsä ajan pyytänyt saalista EU:n suurimmalla tekojärvellä Sodankylässä – nyt katoavaa osaamista tallennetaan videoiksi. Kyelikieta-hanke tekee kalastuselinkeinon tutuksi koulutusvideoilla. <https://yle.fi/uutiset/3-10256428> (Inarin-Sodankylän opetusvideohanke edisti rekrytointia)
- **Lapin Keino** 29.12.2018, Lapin ELY-keskusten ja Leader ryhmien tiedotushankkeen viestintäportaali
Ennätyslämmin kesä suosi kalanpyyntiä Lokassa ja Kalastajanpolku-hankkeen tiedote
<https://www.lapinkeino.fi/2018/11/29/ennatyslammien-kesa-suosi-kalanpyyntia-lokassa/>
- **Lapin Kansa** maanantai 2.12.2019 Nro 327, kansilehti ja sivut 8-9
Uutinen: Uudet ammattikalastajat löysivät Lokkaan
- **Maaseudun Tulevaisuus** perjantai 27.12.2019 Nro 150, takakansi
Tekoallas on myös kala-allas, artikkeli Lokan kalastuskuulumisista ja kalastajien rekrytoinnista
- **Lapin Kansa** lauantai 4.7.2020 Nro 176, kansilehti ja sivut 4-5
Kansi: Ottipaikkoja riittää ammattikalastajille, uutinen: Lokka sai uusia kalastajia
- **Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelman verkkoportaali**
Rekrytointihankkeella uusia kalastajia Lokkaan, verkkojulkaisu 4.8.2020
<https://merijakalatalous.fi/rekrytointihankkeella-uusia-kalastajia-sodankylaan/>

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Kalastajanpolun 12 uutta kalastajaa

Kalastajanpolun myötävaikutuksella Sodankylän tekojärvillä on aloittanut kaksitoista uutta kalastajaa, joista kahdeksan vakituista ja neljä sivutoimista. Hankkeen päättyessä oli tiedossa seuraavana vuonna aloittavan näiden lisäksi kolme uutta kalastajaa.

Hankkeen päätavoitteet ja niiden toteutuminen:

1) Kalastuselinkeinojen jatkuvuuden turvaaminen Sodankylässä

Vuonna 2017 Lokan ja Porttipahdan kaupallisten kalastajien lukumäärä oli yhteensä **16** henkilöä. Kalastajanpolun päättyessä vuoden 2020 lopussa lukumäärä on **27** henkilöä. Lokan kalastajia oli hankkeen alussa 11 henkilöä, ja hankkeen päättyessä **22** henkilöä.

Tasa-arvon edistäminen sisältyi tavoitteeseen, kaupallinen kalastus luo työpaikkoja miehille ja naisille. Uusista vakituista kalastajista 25 % on naisia. Saalismäärien lisääntyessä sesonkityön määrä kasvaa ja tarjoaa työtä kalastajien puolisoille sukupuoleen katsomatta.

Vakituisten kalastajien määrä kaksinkertaistui hankkeen aikana. Vuoden 2017 luvut osoittavat karun tilanteen ennen hankkeen alkua. Rekrytointihankkeen avulla kaupallinen kalastus on saatu kolmessa vuodessa nostettua samalle tasolle, kuin se on ollut Lokan osuuskunnan parhaina vuosina.

(Kalastajaluvut perustuvat paikalliseen tietoon alueen kalastajista. ELY-keskuksen ylläpitämän virallisen kaupallisen kalastajarekisterin tietoihin sisältyy satunnaisesti kaupallista kalastusta harjoittavia henkilöitä, kalastajarekisterin tietoja ei ole kysytty, eikä kalastajarekisterin tietoja ei luovuteta ulkopuolisille tietosuojalain nojalla.)

2) Kalastuselinkeinojen kehittäminen parantaen uusien ja nykyisten kalastajien ammatillista osaamista sekä saaliin arvoa lisääviä toimintamenetelmiä

Tavoitteena oli huomioida kalastuselinkeinojen kehittäminen ja toiminnan uudistaminen nykyaikaisemmaksi uusien kalastajien rekrytoitaessa. Kalastajanpolun aikana Lokan ja Porttipahdan kalahalleihin on tehty kalankäsittelyn työmenetelmiä parantavia investointeja mm. kehittämis- ja investointihankkeiden avulla.

- Kalamassaa eri kalalajeista eri vuodenaikoina -hankkeessa opeteltiin ruodottoman kalamassan valmistusta ja arvioitiin massan valmistuksen kannattavuutta eri kalalajeista v. 2016-2019. Hankkeen myötä on saatu valmiudet uuden kalatuotteen valmistukseen.
- Lokan ja Siltaharjun kalasatamien laiteinvestoinnit kalatuotteiden laadun parantamiseksi - investointihankkeessa v. 2020 saatiin paineilmakäyttöiset tehoveitset vahvaruotoisten kalojen

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

käsittelyyn parantamaan työskentelyä, paremmat suomustuskoneet ja punnitusvaa'at joiden avulla nopeutetaan kalan käsittelyaikaa.

- Kalahallien aurinkopaneeleilla tuotetaan ympäristöystävällistä sähköenergiaa kompensoimaan lisääntyntä energiankulutusta, aurinkopaneelit asennettiin v. 2020

Kalastajien määrän lisääntyessä kehittämisen ja investointien avulla pystytään tarjoamaan uusia tuotantomenetelmiä, ehkäisemään käsityönä tehtävän kalankäsittelyn rasitusvammoja ja mitoittamaan kalankäsittely sujuvammaksi. Uusien kalastajien odotetaan tuovan ajatuksia ja uudistusta toimintaan.

3) Rekrytointitoiminnan kehittäminen

Tavoitteena oli luoda uusi innovatiivinen toimintamalli, jossa yhteisöllisen ja eri viranomaisten toiminnan avulla luodaan työpaikkoja kalatalouteen. Keskeistä toiminnassa oli kokeneiden kalastajien, kunnan, työvoimaviranomaisten ja Lapin kalatalouden toimintaryhmän yhteistyö.

Tavoite toteutui suunnitellusti. Kalastajayhteisön osallistuminen uusien kalastajien opastukseen oli avainasemassa rekrytointin onnistumisessa. Sodankylän kunta on mahdollistanut toiminnan kehittämisen ja nähnyt yritystoiminnan kasvun tärkeänä perustana tulevaan kehittämiseen.

Lapin kalatalouden toimintaryhmän rooli oli erittäin tärkeä rekrytointitoiminnan suunnittelussa ja kaupallisen kalastuksen aloittamisen neuvonnassa. Toimintaryhmän koordinaattori toi näkemystä rekrytointin suunnitteluun valtakunnallisista ja kansainvälisistä kalatalousverkostoista.

Kokemusta ja oppia rekrytoinnista

Uusien kalastajien rekrytointia tehtiin ensimmäistä kertaa tässä mittakaavassa Sodankylässä. Kalastajanpolku-hankkeen aikana saatiin hyvää kokemusta uusien kalastajien rekrytoinnista, miten kalastajaksi aikovia henkilöitä tavoitetaan, millaisia resursseja opastaminen vaatii. Kalastajanpolun aikana opittiin, miten rekrytointia toteutetaan hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankesuunnitelmassa arvioitiin teoreettisesti, että harjoittelussa voisi olla samaan aikaan viisi henkeä. Käytännössä todettiin nopeasti, että sopiva harjoittelijamäärä oli kaksi harjoittelijaa samanaikaisesti. Harjoittelun ohjauksessa toimi kahdeksan kokenutta kalastajaa, joista samanaikaisesti oli käytettävissä keskimäärin 2-3 kalastajaa. Kokeneet kalastajat tekivät opastuspäiviä oman työn ohessa ja ohjaajan oli taattava harjoittelijoiden turvallisuus sekä kokoaikainen ohjaus työpäivinä.

Kalastajayhteisön merkitys ja ohjaajan rooli

Lokan kalastajayhteisön avoimuus ja osallistuminen uusien kalastajien opastukseen oli merkittävin tekijä Kalastajanpolku-rekrytointin onnistumisessa. Kokeneet kalastajat ovat neuvoneet uusia henkilöitä, heille

on osoitettu oletettavasti saalisvarmat pyyntipaikat, opetettu tekojärvien erityispiirteet, vedenkorkeuden vaihtelut vuodenaikoina ja ongelmalliset alueet, joita kannattaa välttää.

Tavoitteena on ollut opastaa ja auttaa uudet kalastajat alkuun siten, että he kaupallisen kalastuksen aloittaessaan saisivat riittävästi toimeentuloa saaliistaan. Osuuskuntana toimivissa kalastajayhteisöissä etu on kaikkien kalastajien menestyminen.

Kalastajanpolku-hankeeseen oli nimetty päävastuullinen ohjaaja. Ohjaaja oli uusien kalastajien tavoitettavissa lähes koko ajan, suunnitteli ja seurasi harjoittelun edistymistä, huolehti harjoittelijoiden työturvallisuudesta, neuvoi kalastusvälineiden hankinnoissa ja investoinneissa. Ohjaajan rooli oli hankkeessa välttämätön.

JATKOTOIMENPITEET

Kalastajanpolku-hankkeessa saadun kokemuksen myötä Lokan kalastajayhteisö jatkaa rekrytointia hankkeen päättymisen jälkeen. Kalastajayhteisössä tarvitaan jatkossakin 1-2 uutta kalastajaa parin vuoden välein, jotta kalastajien määrä ja toiminta olisi kannattavalla tasolla.

Kalastajanpolkuun osallistuneilta uusilta kalastajilta tullaan keräämään henkilöhaastatteluna tietoa rekrytointihankkeen onnistumisesta. Harjoittelun sisältöä kehitetään uusilta kalastajilta saadun palautteen perusteella.

Koronasta aiheutuvan tilanteen helpottuessa järjestetään uusille kalastajille koulutukset pyydysten korjaamiseen ja huoltoon sekä kaikkien kalastajien työturvallisuuden parantamiseksi ensiapu- ja vesipelastuskurssi.

Asuntojen puute on edelleen suuri este kalastuksen aloittamiselle Lokassa. Asuntotilanne on jatkuvassa seurannassa ja vapautuvat asunnot tulevat nopeasti käyttöön. Kalastajien tilapäisten asuintilojen rakentamista saatetaan harkita lähitulevaisuudessa, mikäli rakentamiseen löytyy järkevä rahoitusmalli. Kylän heikon asuntotilanteen vuoksi harjoittelujaksoille järjestettiin majoitusta tavanomaista edullisemmin ja tarvittaessa paikalliset järjestivät jopa kotimajoitusta.

Hyödynnetään tuoretta opetusmateriaalia tiedotuksessa ja uusien kalastajien koulutuksessa, kuten Ammattina kalastus Pohjois-Lapissa -hankkeen opetusvideot Pohjois-Lapin kaupallisen kalastuksen eri menetelmistä.

Uusien nuorten kalastajien myötä uudistetaan toimintaa ja parannetaan kalastuksen kannattavuutta: Kehitetään uusien kalastajien kanssa kalatuotteita, kalastusmenetelmiä ja markkinoita.

Kalastajanpolun hyvien tulosten ja sen herättämän suuren kiinnostuksen vuoksi varaudutaan esittelemään rekrytointitoimintaa ja siitä saatuja kokemuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisille toimijoille.

Hanke on osittain Euroopan
meri- ja kalatalousrahaston
rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Nuorten kalastajien aloituksen tukeminen:

Pyritään osaltamme vaikuttamaan joustavien koulutuspolkujen uudistamiseen kaupallisessa kalastuksessa. Kalastajanpolku-hankkeessa paras tulos saatiin, kun harjoittelut toteutettiin uusien kalastajien aikataulujen mukaan. Tiedotetaan kalatalousviranomaisille ja opetushallinnolle Kalastajanpolku-hankkeesta saaduista kokemuksista.

Aloittavan kalastajan on tehtävä mittavia investointeja pyydys- ja kalastusvälinehankintoihin (mm. vene, perämoottori, moottorikelkka, kelkkareki), mikä usein muodostaa taloudellisen esteen kaupallisen kalastuksen aloittamiselle. Kalatalousrahaston tukea tulisi kohdistaa etenkin nuorten aloittavien kalastajien investointeihin.

Aloittavilla kalastajilla on kokemuksia, että pankit suhtautuvat jäyheästi lainarahoitukseen em. investointeihin, vaikka ne ovat ehdottomia työvälineitä kaupallisen kalastuksen yritystoiminnassa. Tiedotetaan kalatalousviranomaisia asiasta, tulisi olla joustava lainoitusjärjestelmä, mikä edistäisi nuoren henkilön kaupallisen kalastuksen aloittamista ja vältettäisiin talousahdinko aloitusvuosina.

Rekrytoinnin suunnittelussa huomioitavaa:

Jatkossa huomioidaan joustavuus aikataulussa ja koulutuksen tuntimäärien suunnittelussa. Kalastajanpolkuun oli lähtökohtaisesti laskettu sama harjoittelu-aika kaikille. Uusien kalastajien valmiudet ovat erilaiset ja aiemmasta kalastuskokemuksesta riippuu minkä verran kukin tarvitsee opastusta, harjoittelutunteja voisi käyttää uusille henkilöille eri määriä tarpeen mukaan.

Uusissa rekrytoinneissa on huomioitava uusien kalastajien investointien suunnitteluun ja tekemiseen tarvittava työaika. Jos aiempaa kalastuskokemusta ei ole, uusien kalastajien kanssa vertaillaan ja etsitään sopivaa kalastusalusta, perämoottoria, työkäyttöön soveltuvaa moottorikelkkaa. Samalla tavoin käydään läpi pyydys-hankintoja ja paikalliseen vesistöön soveltuvia pyydystyypppejä. Investointien tekemiseen käytettyä työaika ei osattu huomioida Kalastajanpolku-hankkeen suunnitelmassa.

Uudet kalastajat toivovat oppia etenkin pyydysrakentamiseen, mikä tulee huomioida jatkossa ja varata siihen riittävästi resursseja. Pyydysrakentamisen osaamisen jatkuvuuden ja kehittämisen kannalta on syytä huomioida uusien kalastajien kiinnostus asiaan.

Raportissa on nähtävissä vain hankkeen kustannuksilla tehty työ. Hanketuntien lisäksi kokeneet kalastajat ovat neuvoneet ja opastaneet uusia kalastajia merkittävän määrän omalla ajallaan. Tarvittava työaika on huomioitava jatkohankkeissa, tähän rekrytointihankkeeseen sisältynyt työaika oli liian vähäinen.

HANKKEEN KUSTANNUKSET

KUSTANNUSARVIO JA TOTEUMA		Kust.arvio euroa	Toteuma euroa
Palkat		16 200	11 782,83
Projektipäällikkö hankkeen aikana, Sodankylän kunta			
Matkakustannukset		3 800	0,00
Projektipäällikön matkakulut rekrytointiyhteistyö, infotilaisuudet			
Osuuskunnan matkakustannukset hankkeen toimissa			
Ostopalvelut (Lokan luonnonvara osuuskunta)		27 000	23 190,00
Työnohjaus ja -suunnittelu, omavalvonta, markkinointi			
* Työnohjaus, harjoittelun suunnittelu ja valvonta 150 h			
* Omavalvonta, kalastaja- ja laitoskohtainen 5 henkilöä x 24 h (3 harjoittelupäivää) = 120 h			
* Markkinointi ja logistiikka 5 henkilöä x 16 h (2 harjoittelupäivää) = 80 h			
Kalastus ja pyyntitekniikat, kalankäsittely			
* Kalastusalueen tuntemus, pyyntitekniikat 5 henkilöä x 160 h (20 harjoittelupäivää) = 800 h			
* Kalankäsittely 5 henkilöä x 120 h (15 harjoittelupäivää) = 600 h			
Koulutuspaketit, ostopalvelut		2 500	0,00
Hygieniosaamiskoulutus			
Ensiapukurssi, vesipelastus			
Pyydysten korjaaminen ja huolto			
Muut kustannukset		2 450	0,00
Neuvontapäivien koulutustila + av-laitteet, tilavuokra			
Tiedotus, lehti-ilmoitukset ja sähköiset ilmoitukset			
Opetusmateriaali (ammattikirjallisuus, julkaisut, kartat)			
Laskennalliset yleiskulut, flat rate 15 %		2 430	1 767,42
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ €		51 880	36 740,25

HANKKEEN RAHOITUS		Tukipäätös rahoitus €	Toteutunut rahoitus €
- EMKR tuki	90 %	46 692,00	33 066,22
- Sodankylän kunta	10 %	5 188,00	3 674,03
Hankkeen kokonaiskustannus ja rahoitus €		51 880,00	36 740,25

Hanke on osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston rahoittama (EMKR)

Sodankylä
Lapin tahtikunta